

לתנועת חזקת: שיגא 054-6868199

זמני ת"א:

בניסת השבת: 17:04

יציאת השבת: 18:03

ר"ת: 18:38

לקבלת העלון במייל – שלחו
הודעה ל: sagif_@walla.co.il

בס"ד עלון מס' 180 לשבת 14.2.2015 – כה שבט תשע"ה

זה השער לה' עדיקים יבוא בו

מִשְׁפָּטִים

וכי ימכר איש את פתו לאמה לא תצא פצאת העבדים (כא,ז)
ובמסורה: "והיה פצאת משה אל האהל" (שמות לג,ח), "פצאת השמש בגברתו" (שופטים ה,לא).
וכן בפסוק בפרשתנו: "לא תצא פצאת העבדים". ואפשר לבאר, בהקדים הגמ' במסכת ברכות (דף מג), שאסור לתלמיד חכם לצאת במנעלים המטולאים. אמנם כל זה בימות החמה, שאז ניכר הטלאי, אבל בימות הגשמים, שממילא המנעלים מלוכלכים, מותר. ועוד יש להקדים, הגמ' במסכת שבת (דף קא), שאחד החכמים קרא לחבירו "משה", והתכוון לומר לו בזה שנחשב הוא בדורו כמשה בדורו. ונמצא א"כ, שפעמים נקראים הת"ח "משה". וזהו ביאור המסורה: "והיה פצאת משה אל האהל", כשתלמיד חכם יוצא מביתו, "לא תצא פצאת העבדים", במנעלים המטולאים, וכל זה דווקא "פצאת השמש בגברתו" בימות החמה, שאז הטלאי ניכר, אבל בימות הגשמים מותר... (הרב ליאור עוזר שליט"א / אוצר הפנינים)

פי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ובשבעת יציא לחפשי חנם (כא,ב)
כל הקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו, שנאמר "פי-טוב לו עמך" (דברים טו) – עמך במאכל ועמך במשתה, שלא תהא אתה אוכל פת נקי והוא אוכל פת קיבר, אתה שותה יין ישן והוא שותה יין חדש, אתה ישן על גבי מוכים והוא ישן על גבי תבן (קידושין כ). התורה הסמיכה את "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם" ל"כי תקנה עבד עברי", ובהמשך כתוב "מפה איש נמת מות יומת" (שמות כא,יב) "וכי יזד איש על רעהו להרגו בערמה" (שמות כא,יד) "ומפה אביו ואמו מות יומת וגו'" (שמות כא,טו). וראוי להבין מדוע המשפטים הראשונים נכתבו דווקא בנושאים אלו, הרי יש מצוות נוספות ואחרות שאולי בהן היה ראוי להתחיל את התורה? לימדה אותנו התורה דרך יסוד ב"הלכות חיים", שהם הבסיס ליראת ה'. והחפץ לדעת עד כמה גדולה היא השמירה על כבוד האדם, ע"י כך, מובא מעשה נפלא בספר "טובך יביעו". התבוננות מעמיקה בו תסלול עבורנו את הדרך בנושא זה שהוא פרוץ במידה מרובה, ותוכיח לנו עד כמה יש להיזהר ולהקפיד שלא לבייש את רעהו: מעשה במרן הגאון ר' חיים עוזר גרודז' נסקי זצ"ל, שהלך פעם ברחוב יחד עם כמה מתלמידיו ולפתע ניגש אליהם יהודי ושאל אם הרב מכיר רחוב מסוים. למרות שהרחוב ההוא היה בקצה העיר וכיוון ההליכה של הגר"ע היה שונה, נטלו רבן של כל בני הישיבות יד ביד והלך עימו כמחצית השעה עד שהגיעו אל המקום המדובר, ואז הראה לו את הכתובת המדוייקת. שאלו התלמידים את רבו: "היתכן? מדוע הקדיש לו רבנו כל כך הרבה זמן? וכי אי אפשר היה לעשות כפי שעושים בדרך כלל, דהיינו להראות לו את הכיוון. ובמקרה הגרוע, אם עדיין לא ימצא את המקום, יוכל לשאול בדרכו אדם נוסף מדוע צריך ללכת איתו עד לשם?" השיב להם רבי חיים עוזר: "וכי לא הבחנתם שהיהודי הזה מגמגם, כבד פה וכבד לשון והייתה לו בושא גדולה להציג את שאלתו בפני. אם לא הייתי הולך איתו יד ביד עד הרחוב, היה נאלץ להתבייש עוד פעם ועוד פעם כדי להשיג את מבוקשו. כדי למנוע בושא מיהודי שווה לעשות את הדרך שהלכנו עמו" כך הייתה ראייתם של גדולי ישראל את הזולת, להסתכל צעד אחד קדימה, ובעיקר להבין ולחדור לנפש הזולת. זו הסיבה שהפרשה מתחילה דווקא בעבד עברי, השפל, הבזוי והמסכן כי רצתה התורה ללמדנו להתייחס לכל אדם באשר הוא אדם כיציר כפיו של הקב"ה. (אור דניאל)

ושמתי לה מקום אשר ינוס שמה (כא,יג)
התקבל אצלנו מכתב מאברך תלמיד חכם, תושב בני ברק, הכותב לנו על התרחשות מופלאה שהיתה אצלו. וזה לשון המכתב: סיימתי את ה'סדר' בכולל, והייתי בדרך לביתי. לפתע עוצר אותי ילד כבן 11, ומספר שאחיו הגדול עושה עכשיו 'סיום' על מסכת 'כתובות' וחסר לו עשירי למנין כדי לומר את ה'קדיש'. הילד שאל האם אני יכול לעלות לביתם להצטרף למנין? למען האמת, הייתי מאוד לחוץ בזמן, מפאת כמה סיבות, לכן השבתי בשלילה והמשכתי בדרכי. אבל, לאחר כמה עשרות מטרים, הסתובבתי וראיתי את הילד ממשיך בחיפושיו אחר ה'צענטר' (עשירי), והחלטתי שאולי בכל זאת הקדוש ברוך הוא מזמין לי כאן דבר שהוא

הדף טעון גניזה, נא לא לקרוא בשעת התפילה שאין זה עושה נחת רוח לבורא יתברך

למעלה מבינתי, ואסור לי 'לפספס' את זה. האברך כותב במכתבו, שאכן עלה לבית בו התקיים ה'סיום', שהה שם למעלה כמחצית השעה, והמשיך בדרכו. אץ – רץ לביתו עוד הוא מהלך בדרכו במהירות, כדי להגיע לביתו כמה שיותר מוקדם, והנה הוא שומע קריאה מאחת המרפסות לבוא ולהשלים מנין לתפילת ערבית בבית האבל רח"ל. 'דווקא מפני שהיה זה מקרה שני בתוך זמן כל כך קצר, החלטתי שגם הפעם אני צריך לעלות לשם, כי מן הסתם רומזים לי כאן דבר-מה מן השמים'. מיודעינו עלה להשלים מנין, ומיד לאחר מכן אץ רץ לביתו. הוא פותח את הדלת, ואשתו מקדמת אותו בהתרגשות רבה, ואומרת – זועקת באוזניו 'איזה נס שאיחרת היום!' עד מהרה מתברר לו שרק השם יתברך היה יכול לצפות את העתיד, ורק הוא היה מסוגל 'להשאיר אותו' ברחוב כמעט שעה שלימה נוספת, כדי שלא יגיע הביתה 'בזמן הלא מתאים'... התכוונו להכות אותו ממש באותן דקות שהאברך היה אמור לשוב מן הכולל, כבכל יום, התדפקו על דלת ביתו כמה אינשי דלא מעלי, שהיו בטוחים – ובטעות – שבעל הבית פעל נגדם בענין פלוני, והם באו לביתו בלא הודעה מוקדמת, כדי להכות אותו. אשתו אמרה להם שאין כל ספק שבעלה לא עשה את הדבר שהם מייחסים לו, אבל לא עזר מאומה; הם המתינו בבית לבואו, ומנעו ממנה כל אפשרות להתקשר אליו או למשטרה. הייתי בפחד-אימים, סיפרה האשה לבעלה, וידעתי שכשתגיע הם יתנפלו עליך, והתפללתי להשם יתברך שיעצור אותך בדרך. הם המתינו והמתינו, ומשראו שאינך מגיע – התייאשו והלכו להם ... דברים כאלה מתרחשים הרי אצל כל אחד ואחד, כשאנשים עוצרים אותו בדרכו, ומנסים לשוחח איתו על דא ועל הא, ואם הדבר קורה בעת לחץ, נוטה האדם להתרגז, כידוע. ואולי במקום להתרגז, נפנים בלבנו את הידיעה שאם מישהו קורא לנו, ובמיוחד אם מדובר בקריאה לדבר מצוה, הרי שכדאי לעצור את המירוץ האופף אותנו בכל שטחי החיים, וללכת לאן שקוראים לנו. אולי הדבר ייטיב עמנו, וכמו שקרה במקרה הנ"ל. (ברכי נפשי)

וכי יריבן אנשים והפה איש את רעהו באבן או באגרף ולא ימות (כא, יח)
"וכי יריבן אנשים" – בא לרמוז על יצר הטוב ויצר הרע שנלחמים תמיד זה עם זה. "והפה איש את רעהו" – כדי לנצח את היצר הרע צריך האיש להכות את יצר הרע: "באבן" – רמז לעשרת הדברות כנאמר(שמות כד, יב): "וּפְתַנְהָ לָךְ אֶת לַחַת הָאֲבֶן", וכתב רש"י: "כל שש מאות ושלוש עשרה מצות בכלל עשרת הדיברות לכן בעזרת קיום המצוות ינצח האדם את היצר הרע כי 'מצוה גוררת מצוה'. ועוד אפשר לרמוז "באבן" – לגמרא בקידושין (ל, ב): "משכחו לבית המדרש אם אבן הוא נימוח" או "באגרף" – על ידי תשובה, שכן בשעת הוידוי מכים באגרף כנגד הלב. "ולא" – אם לא הצלחת עדיין להתגבר על היצר הרע, "ימות" – תזכר ביום המיתה ובכך תינצל מיצר הרע. (כמובא בברכות ה, א).

ירפא ירפא (כא, יט)

בנו של המגיד הירושלמי רבי שלום שבדרון חלה פעם במחלת השעלת. באותם ימים היתה זו מחלה לא קלה ומי שנדבק בה היה במצב סכנה. לקח רבי שלום את בנו אל הגאון רבי אברהם ישעיה קרליץ זצ"ל בעל 'החזון איש', כדי שהרב יברך את החולה ויתרפא. שמע 'החזון איש' את הדברים, פנה לרבי שלום ואמר: קח את בנך אל נחל הירקון ושוט עימו מעט בסירה, האוויר הצח בינות לעצי האקליפטוס הצומחים על גדת הנחל יסייעו לבנך וירפאו אותו מחוליו. עשה רבי שלום כאשר צוה עליו 'החזון איש', נטל את בנו אל נחל הירקון שם שכר סירה קטנה ויחדיו שטו בה שעה ארוכה. בכל משך השיט בסירה מלמל רבי שלום לעצמו: "מצוה לשמוע דברי חכמים", "מצוה לשמוע דברי חכמים", "ויאמינו בה' ובמשה עבדו"... וראה זה פלא, בתום השיט חש הילד הקלה גדולה, השעלת נחלשה עד שעברה וחלפה. אמור נא לי אבי שאל הילד אם מקום זה מסוגל לרפא את חולי השעלת, האם לא היה כדאי שנפרסם את הדבר כדי שחולים נוספים יוכלו לבוא לכאן ולהתרפא. האם באמת חושב אתה שהמקום מסוגל לרפא? שאל רבי שלום לא ולא! במקום אין כל סגולת צרי או מרפא, הסיבה היחידה שמקום זה פעל את פעולתו הינה רק משום שהדברים יצאו מפה קדשו של 'החזון איש'. (אהלה של תורה גיליון 222).

בעל הבור ישלם (כא, לד)

וברש"י: "בעל התקלה, אף על פי שאין הבור שלו, שעשאו ברשות הרבים, עשאו הכתוב בעליו להתחייב עליו בנזקיו". פעם ראה הסבא מסלבודקא בחור שהלך ברחוב, עצר, גחן ארצה, הרים דף מודפס, והביט בו, והשליכו מידי. שאלו הסבא למעשהו, והבחור ענה שראה דף מודפס באותיות לשון הקודש. חשב שזהו 'שמות' מספר קודש הטעון גניזה. משהרימו ראה שהם דברי חולין, ולפיכך זרקם. שאלו הסבא: אמור נא לי מה דינו של אדם הגורם לחבירו ליפול ארצה? ענה הלה: אדם המזיק. שאל הסבא: וכיצד לא עלה בדעתך שיבוא מישהו שיטעה כמותך, ואף הוא יתכופף בחינם להרים את הדף. ואם כן בזריקת הדף הנחת בור ברשות

הדף טעון גניזה, נא לא לקרוא בשעת התפילה שאין זה עושה נחת רוח לבורא יתברך

הרבים, ונתת מכשול לפני זולתך. וכי מה ההבדל אם גורמים לזולת ליפול ארצה, או שגורמים לו להתכופף, משהרמת את הנייר, היה עליך להחזיקו ברשותך, עד שתשליכנו לאשפה!".. (לולי תורתך שעשועי)

וְנִקְרַב בַּעַל הַבַּיִת אֶל הָאֱלֹהִים אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ בַּמִּלְאכָה רַעְהוּ (כב,ז)
ואפשר לרמוז בס"ד למה נקרא האדם שלא שולח ידו במלאכת רעהו "בעל הבית", אלא כי מי ששומר על ביתו – שאלו הם איבריו, הוא נחשב "בעל הבית", אדם ששומר את העיניים שלו מממונו של האחר ולא חומד, שומר ידיו מגזל, ושומר את עצמו מלשים רגל, בהצלחת חברו – הוא זוכה ל: "וְנִקְרַב אֶל הָאֱלֹהִים" – כי מראה שיש לו אמונה עזה בקב"ה שמזונותיו קצובים לו ואין לו מה להסתכל בצלחת חברו, כי הכל מידי השם יתברך.

אִם פָּסַף תִּלְוָה אֶת עַמִּי אֶת הָעַנִּי עִמָּךְ (כב,כד)
כַּמִּין חוֹמֵר דִּרְשׁ פְּסוּק זֶה רַבִּי יְהוּדָה מוֹעֵלִם זַע"ל:
אמרו חז"ל (אבות ו,ט): "שִׁבְשַׁעַת פְּטִירְתּוֹ שֶׁל אָדָם אֵין מְלוֹיֵן לוֹ לְאָדָם לֹא כֶסֶף וְלֹא זָהָב וְלֹא אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמְרַגְלִיּוֹת, אֲלֵא תוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בְּלִבָּד". אמנם "אִם פָּסַף תִּלְוָה" – אם חפץ האדם שהכסף שלו ילודה אותו לאחר אריכות ימים, אזי עליו להנות בכסף "אֶת הָעַנִּי עִמָּךְ", על ידי שיתן לו צדקה או הלואה בשעה שחבירו דחוק וזקוק לגמ"ח. ועל ידי כך, אותו הכסף שעשה בו מעשים טובים גם ילודה אותו בשעת פטירתו. בבחינת "וְהִלַּךְ לְפָנֶיךָ צְדָקָה".

וְאִנְשֵׁי קִדְשׁ תִּהְיוּן לִי וּבֶשֶׁר בְּשָׂדֵה טְרֵפָה לֹא תֹאכְלוּ לְכָלֵב תִּשְׁלַכּוּן אֹתוֹ (כב,ל)
בספר "ילקוט חמישאי" הביא בשם המפרשים: דהנה בגמ' בחולין (דף ה:) שנינו, "ומה בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידן, צדיקים עצמן לא כל שכן. "ומקשים התוספות, והרי מצינו בכמה מקומות שצדיקים נכשלו בעבירה, וכמו דאיתא במס' שבת (דף יב:): לפי שיטה אחת שר' ישמעאל הטה את הנר בשבת. ותירצו התוס' שיתכן שצדיק יכשל בעבירה, אבל בענין אכילת איסור, אין הקב"ה מביא תקלה על ידו, כיון שהוא צדיק, דגנאי הוא לצדיק שיתגדל גופו ע"י אכילת איסור. וזה שרמזה התורה, אם "אִנְשֵׁי קִדְשׁ תִּהְיוּן לִי" – שתהיו צדיקים, הקב"ה יעזור לכם ש"וּבֶשֶׁר בְּשָׂדֵה טְרֵפָה לֹא תֹאכְלוּ". (להתעדן באהבתך)

מְדַבֵּר שֶׁקֶר תִּרְחַק וְנָקִי וְצַדִּיק אֵל תִּהְרַג פִּי לֹא אֶצְדִּיק רָשָׁע (כג,ז)
בפשטות נאמר כאן כך: אסור לשקר, אסור גם להרוג את הצדיקים, ומדוע? כי הקב"ה לא יצדיק את הרשע... הדברים נשמעים כמו מדרש פליאה! תמיהה זו תתיישב על פי הלכה שמצינו בדיני נפשות: "אמר רב כהנא: סנהדרין שראו כולן לחובה, פוטרין אותו". אם כל הדינים, ללא יוצא מן הכלל, פסקו שיש לחייב את הנידון – הריהו יוצא זכאי בדינו, כי כנראה לא שקלו די הצורך את הצדדים לזכותו. מעתה יתפרש הפסוק באופן נפלא: יושבים חכמי הסנהדרין ודנים בדינו של רוצח. עשרים ושנים דינים אמרו שחייב, כעת ממתינים לשמוע את דעתו של הדין האחרון, העשרים ושלושה. והדין מתלבט: הרי דעתי כדעתם, רוצח זה ודאי חייב מיתה. אבל, אם אומר 'חייב' הרי שיפטרו את הרוצח. אומר אם כן, 'זכאי' כדי שישבו למנין ויפסקו כדעת הרוב, והרוצח הנתעב יתבער מן העולם. אומר לו הקב"ה: "מְדַבֵּר שֶׁקֶר תִּרְחַק", אבל תאמר שקר, גם לא שקר כזה של "נָקִי וְצַדִּיק" – שמטרתו להרוג את הרשע, גם כאן "אלך תהרוג". ומה תאמר, כיצד יסתובב רוצח זה חופשי ברחובות, הרי בעקבות שחרורו יתרבו הרוצחים! – על זה מסיים הפסוק: "פִּי לֹא אֶצְדִּיק רָשָׁע" – אין לך ממה לחשוש. תניח לי את האחריות לניקיון העולם. תשאירו לי את המשימה הזו לדאוג לכך שהרוצח יבוא על עונשו. (ומתוך האור)

וְעַבְדְּתֶם אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם וּבִרְךְ אֶת לַחֲמֶךָ וְאֶת מִימֶיךָ (כג,כה)
"וְעַבְדְּתֶם אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם" – נאמר בלשון רבים, "וּבִרְךְ אֶת לַחֲמֶךָ וְאֶת מִימֶיךָ" – נאמר בלשון יחיד (ברכות ו,א): "אין תפלה של אדם נשמעת אלא בבית הכנסת" וכן שהקב"ה מצוי בבית הכנסת שנאמר (תהלים פב,א): "אֱלֹהִים נִצָּב בְּעֵדֵת אֵל", "וּבִרְךְ אֶת לַחֲמֶךָ וְאֶת מִימֶיךָ" – נאמר בלשון יחיד, כי לכל אדם יש את מזלו בשמים, ולכן מזונותיו של האדם הגשמיים וכן הרוחניים הם מותאמים ספיציפית ליחיד ולא לכלל.

ארבעה שומרים, ארבעה אנשים (הרב חיים הבר שליט"א)

האם אתה מוצא את עצמך ברשימה?

נושא השכר והעונש הינו נושא מסתורי במיוחד בו רב הנסתר על הנגלה. כיצד בדיוק מודד ה' כל מצווה ועבירה? האם ה' נוהג עם כל בני האדם באמת-מידה שווה? בשורות הבאות ננסה להסיר חלק קטן מן הערפל האופף את הסוגיה הזו. פרשת משפטים מלאה בדינים שנועדו להבטיח מערכת יחסים תקינה בין אדם לחברו. בין השאר עוסקת הפרשה בארבעה סוגים של שומרים: שומר חנם, המתנדב לשמור בלי תמורה; שומר שכר, המקבל תשלום על שמירתו; שוכר, המשלם שכר תמורת השימוש בחפץ; ושואל, הנהנה מהחפץ בחינם, ללא כל תשלום. ההבדלים בין השומרים אינם מסתכמים בתגמול שהם מקבלים, יש גם הבדלים במידת האחריות המוטלת על השומר במקרים של אובדן החפץ השמור. שומר חנם פטור מתשלום על נזק כמעט בכל מצב, מלבד במקרים של רשלנות פושעת. לעומתו, שומר שכר ושוכר חייבים על כל נזק ואובדן, מלבד בנזק שהתרחש באונס. ואילו השואל חייב לשלם בכל מקרה, אפילו באונס מוחלט. ומה כל זה אומר לנו, בחיי היום יום? מסביר השל"ה (מחבר ספר שני לוחות הברית), כי כל אחד מאיתנו הוא בבחינת שומר בעולמו של הקב"ה. בהתאם לאיכות השמירה, כך גם עלינו לשלם על נזקים (רוחניים) שגרמנו. שומר חנם הוא אדם שעובד את ה' באמת ובתמים, "שלא על מנת לקבל פרס". כיון שכך, ה' סולח לו גם על חטאים מסוימים שנעשו ברשלנות, מלבד במקרים בהם מדובר בפשיעה; שומר שכר הוא זה שמקיים מצוות עבור השכר, "על מנת לקבל פרס"; ושוכר הוא מי שמלכתחילה מעוניין רק ליהנות מתענוגות העולם, אך בליט ברירה חש מחויבות לשלם לבורא העולם באמצעות קיום מצוות. כלפי שני אלו מפעיל ה' אמת-מידה הקובעת כי הם מחויבים בעונש על רשלנות מכל סוג שהוא. הם פטורים רק על מה שנעשה באונס; השואל הוא הגרוע ביותר. הוא מבקש ליהנות מהעולם ללא כל תשלום - ללא כל מחויבות לרצון ה'. אדם כזה חייב לשאת בתוצאות המלאות של מעשיו, גם במקרים של אונס גמור. כמו פרעה הרשע, שנענש על אי שחרור בני ישראל, למרות שלא הייתה לו יכולת להחליט אחרת שכן בורא העולם הקשה את ליבו. ואיזה שומר אתה?

סיפור לשולחן השבת

שבת פרשת "משפטים" חותמת היא את ימי ה"שובבי"ם, ימים בהם מתנוצץ אור גדול של תשובה ויש יכולת ביד כל איש ואשה לתקן את מעשי העבר השונים, כמבואר בכל הספרים הקדושים. אך זאת עלינו לדעת כי גם לאחר ימי קודש אלו יש בידנו יכולת לתקן מעשינו ולהעפיל לרום המעלה על ידי תשובה ומעשים טובים, ובלבד שיהיה הכל לשם שמים בבחינת "והצנע לכת עם א-להיך". וכך מסופר מעניין זה משמו של הגאון הצדיק רבי חיים סינוואני זיע"א, מכפר" סינוואן "שבתים, אשר היה מתגורר בעיר יהוד. פעם ישב הצדיק רבי חיים עם אחד מתלמידיו והחל מספר בשבחו של אדם גדול שהיה אף הוא מתלמידיו, והיה מתגורר בראשון לציון. וידעו בו כי הוא תלמיד חכם יקר וחשוב. בתוך דבריו אמר הצדיק כך: "אמנם אדם גדול הוא מאוד, אבל אחיו הקטן גדול ממנו" תמה התלמיד ואמר: "הן מכיר אני את אותו האה, אדם פשוט הוא ואינו יודע ספר". קרא הצדיק רבי חיים את מחשבותיו, ואמר: "בוא ואוכיח לך את צדקת דבריי. זוכר אתה כי אמש בשעת בין הערביים התארחת עם חברך בביתו של אותו תלמיד חכם.. ענה התלמיד: "הן". "ונכון שערך הוא לפניכם שולחן עם מגדנות, ולאחר מכן אף דחק בכם ליטול את ידיכם לסעודה?...". השתומם התלמיד ואמר: "נכון". המשיך הצדיק רבי חיים ואמר: "ונכון שהתביישתם לאכול לבדכם, וביקשתם שבעל הבית ואחיו, שנכח במקום, יאכלו עמכם?". התפלא התלמיד ושאל: "כיצד יודע הרב כל זאת?" אך הרב התעלם מן השאלה והמשיך בדבריו: "המארח אמנם השתמט מאכילה, באומרו כי הוא שרוי בתענית של ימי השובבי"ם המסוגלים לכפרה. אבל אחיו נעתר לבקשתכם, ונטל את ידיו לאכול עמכם". סיים הרב ואמר: "ועתה, הסכת ושמע, אתם חשבתם בלבבכם כמה גדול אותו תלמיד חכם אשר צם ומענה את נפשו בימים אלו, אך דע לך, כי גם אחיו התענה יחד עימו, אלא שהוא נוהג תמיד להסתיר ולהצניע את מעשיו מעיני הבריות בבחינת: "והצנע לכת עם א-להיך". וכיון שלא רצה לפרסם את עובדת היותו בצום, נטל את ידיו לאכול עמכם, וכל זאת למרות שלא נותרה אלא שעה קלה לסיום הצום. ועליך לדעת כי מעלת המצניע את מעשיו גדולה עשרת מונים מכל צום והנהגה ובכוח מעלה זו לתקן ולכפר עוונות אף יותר מימי השובבי"ם!!"

בע"ה זיווג הגון, בריאות, פרנסה בשפע והצלחה: לשגיא בן מרים, עוז בן מרים, לירון, אמיר וענבל בני פנינה, הדר בת נילי, הילה בת אסתר, מורן בת רותי, אלכסי בן אירנה, גיא בן חוה, חמוטל בת ויקטוריה. לרפואה שלמה: אהרון רפאל בן רבקה, ציפורה בת מורוור, לציפורה בת מרים, שרה בת תמרה, אורלי בת מלכה, אייל בן שרה, שי בן רחל, יחזקאל בן אידה, רבקה בת מסעודה, אלכס בן רימה, יצחק יעקב בן יפה, אילן בן מסעודה, יוסי בן ציפורה, יוסף בן ציפורה. לעילוי נשמת: בנימין בן סולי ז"ל, חביב בן סולי ז"ל, בתיה בת סולי ז"ל, גבריאל בן מורוור ז"ל, מיכאל בן מורוור ז"ל, רחמים בן מורוור ז"ל יחזקאל בן יהודית ז"ל, דבורה בת טובה ז"ל, ישראל בן חנה ז"ל, דבורה בת מרים ז"ל. ארוז בן חיה ז"ל, יוסף מיכאלשוילי בן רפאל ז"ל, חנה בת שמחה ז"ל, דוד אמנו בן מזולה ז"ל, משה בן שושנה ז"ל.